

Miljøstyrelsen
Vandenheden
Strandgade 29
1401 København K

31.juli 2005

Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar til MSTs udkast til klapvejledning.

Danmarks Naturfredningsforening har modtaget Miljøstyrelsens udkast til vejledning om dumpning af optaget havbundsmateriale, også kaldet klapvejledningen.

Hermed følger foreningens bemærkninger til udkastet.

Det skal understreges, at foreningen har deltaget i flere forberedende møder om klapvejledningen og at foreningen der klart har gjort opmærksom på problemerne med forslaget til nye, lempede retningslinier i klapvejledningen.

Kort og godt: De lempede regler giver øget havforurening

Med det foreliggende udkast har Miljøstyrelsen beklageligvis valgt en betydelig lempelse af den hidtidige praksis. Udkastet tilgodeser ensidigt havnenes mulighed for at klappe forurenede materiale.

Med et slag bliver det højst tilladte forureningsniveau for TBT fordoblet og gjort til dansk standard.

Kg-grænserne er ny praksis i Danmark og de åbner en veritabel ladeport for strategisk dumpning af havnenes mest forurenede materiale til skade for havmiljøet. De er en foræring til især mindre havne og lystbådehavne, som fremover ikke behøver at have udgifter til landdeponering af deres forurenede havneslam.

Således forventer Foreningen af lystbådehavne i Danmark nu med de nye regler at kunne dumpe 2/3 af de 700.000 m³ havnemateriale, som i en årrække ikke har kunnet dumpes efter den hidtidige praksis på grund af for højt indhold af især TBT og kobber.

Det synes i høj grad som om hensigten med de ændrede klappingsregler har været "uændrede udgifter" for havnene og at vejledningen er rettet ind herefter.

De problemstoffer vi taler om stammer i udpræget grad fra skibene selv.

Det er foreningens opfattelse, at forslaget til ændret klapvejledning vil medføre en klar merbelastning af havmiljøet, idet betydeligt større mængder af især TBT og kobber vil blive dumpet fra de hotspots, som havnene udgør.

De ændrede klappingsregler er ikke i overensstemmelse med kravene i vandrammedirektivet og miljømålsloven.

Håndterbare kilder til forureningen må naturligvis stoppes.

Aktionsgrænser

Der foreslås nu indført ens aktionsværdier gældende for hele landet for de miljømæssigt problematiske stoffer i havbundssedimenter: Et sæt nedre aktionsværdier repræsenterer et gennemsnitligt baggrundsniveau eller koncentrationer hvor ingen effekter forventes. Et sæt øvre aktionsværdier repræsenterer niveauer af forurening, der som udgangspunkt kræver landdeponering.

Er koncentrationen af alle stofferne lavere end de nedre aktionsværdier tilhører havbundsmaterialet klasse A og det kan som udgangspunkt klappes uden videre.

Er koncentrationerne under de øvre aktionsværdier, men over de nedre aktionsværdier for nogle eller alle stofferne er materialet klasse B. Det kan efter en nøjere vurdering også klappes på udpegede klappladser. Selvom to metaller (som ikke må være cadmium eller kviksølv) overstiger øvre aktionsværdier med op til 50% er materialet stadig klasse B.

Er koncentrationerne over de øvre aktionsværdier er materialet klasse C og skal i udgangspunktet landdeponeres på kontrolleret depot.

Der eksisterer ikke et videnskabeligt dansk grundlag at fastsætte øvre aktionsværdier ud fra. Derfor kalder udkastet dem foreløbige vejledende værdier. De foreslåede værdier læner sig op ad finske (meget ferske vande!) og hollandske (kraftigt tidevand!) undersøgelser, men det er ingenlunde godtgjort at især indre danske farvande, som er stærkt besejlede, lavvandede og med ringere vandskifte, kan sammenlignes hermed.

Der er heller ikke noget dokumenteret belæg for at have ens aktionsværdier overalt i Danmark. Umiddelbart vurderes et sæt værdier for Nordsøen/Skagerak og et andet for de indre lavvandede farvande velbegrundet fordi de indre farvande forventeligt har væsentligt højere forureningsniveauer end de mere åbne farvande.

Foreningen har forgæves efterspurgt materiale over havbundens forureningsniveauer i danske farvande, som kunne belyse netop behovet for mere end et sæt aktionsværdier. Materialet skulle angiveligt eksistere, men Miljøstyrelsen har ikke tilvejebragt det.

Der er således ikke gjort brug af den eksisterende viden om danske havområders belastning ved fastlæggelsen af aktionsværdier og der lægges heller ikke op til at forbedre det danske vidensgrundlag for fastsættelse af relevante effektbaserede aktionsværdier. Begge dele finder foreningen stærkt betænkeligt fordi det vidner om, at man ikke ønsker en vidensbaseret regulering på klapningsområdet, men i stedet en politisk/økonomisk regulering.

Den hidtidige danske praksis har været at amterne tillod klapning af havbundsmateriale, der var belastet op til to gange det lokale baggrundsniveau for tungmetaller (dog mindre for cadmium og kviksølv). For TBT og PAH har praksis være noget mere variabel amterne imellem.

Den øvre aktionsværdi for TBT på 200 ug TBT/kg TS ligger imidlertid ca. dobbelt så højt, som i det materiale amterne hidtil har tilladt klappet i indre danske farvande. Med et slag bliver det højst tilladte forureningsniveau for TBT altså fordoblet og gjort til dansk standard. Det svarer til omkring 40 gange baggrundsniveauet i de indre farvande. Foreningen finder en sådan forhøjelse af det acceptable forureningsniveau helt uantagelig.

Kg-grænser

Udkastet indeholder forslag om at alle havne kan klappe en given mængde havbundssediment med op til 1 kg TBT og 200 kg kobber pr havn årligt uanset koncentrationen af stofferne i havbundsmaterialet, dvs selvom materialet er klart klasse C-materiale.

Kg-grænserne er ny praksis i Danmark og de åbner en veritabel ladeport for strategisk dumpning af havnenes mest forurenede materiale til skade for havmiljøet:

For det første vil havnene nu kunne dumpe bundmaterialet fra deres mest TBT- og kobber- forurenede havneafsnit blot det sker kilovis, altså i småbidder. Hidtil har det

været helt klart, at oversteg bundmaterialet en vis koncentrationsgrænse skulle det håndteres på land. Nu kan havnene anvende kg-reglerne på de mest belastede havneafsnit, som derfor nu kan oprensnes med et kilo TBT og/eller 200 kg kobber årligt.

For det andet er der ingen tydelig bestemmelse om at man enten skal anvende aktionsværdi-modellen eller kg-modellen for en havn et givent år. Ej heller at en havns klaptilladelse skal være samlet, altså omfatte havnens samlede klapbehov det pågældende år.

Det eneste krav til anvendelse af kg-modellen er at "en given mængde havbundsmateriale indeholder mindre end" 1 kg TBT eller 200 kg kobber. Desuden må der ikke optræde akut toksiske effekter, hvilket der i øvrigt aldrig gør med TBT, der kun giver langtidseffekter.

Det betyder at en given mængde kan vælges til at omfatte en del af havnens mest forurenede afsnit. Derfor kan havnene søge om normal klappingstilladelse til de mindst forurenede havneafsnit med klasse A og B-materiale og samtidigt om at anvende kg-reglerne på andre afsnit.

Selvom vejledningen blev "strammet" så det gøres klart, at en havn enten må vælge aktionsværdi-modellen eller kg-modellen for et enkelt år, og at en havn skal have én tilladelse for deres samlede klapbehov, vil havne med begrænset løbende oprensningsbehov kunne benytte kg-modellen til sit mest belastede havneslam nogle år og klare den almindelige oprensning de øvrige år.

For det tredje betyder kg-reglerne for TBT og kobber, at materiale, der er forurenet med andre stoffer på klasse C-niveau kan klappes alligevel blot TBT- og kobber-indholdet er under hhv. 1 kg og 200 kg. Andre stoffer kan med andre ord klappes i overkoncentrationer blot kobber og TBT holder sig under kilogrænserne!

De nye kg-grænser er en foræring til især mindre havne og lystbådehavne, som fremover ikke behøver at have udgifter til landdeponering af deres forurenede havneslam. De kan nu tilpasse deres oprensning efter at kunne holde sig under 1 kg TBT eller 200 kg kobber årligt. De valgte kg-værdier er ikke valgt ud fra nogle økologiske effektbaserede vurderinger, men alene ud fra hvor stor man politisk synes foræringen skal være.

Økonomi

Der har på møderne forud for udkastet været drøftet et økonomi-notat, som skulle redegøre for konsekvenserne af ændrede regler. Der har imidlertid alene været lavet et overslag over omkostningerne ved den aktuelt valgte model – baseret på havnenes egne oplysninger. Der har ikke været gjort overvejelser over hvad omkostningerne ved andre scenarier kunne være, eksempelvis en aktionsværdi for TBT på 100 ug TBT/kg svarende til amternes hidtidige praksis i de indre danske farvande.

Det synes i høj grad som om hensigten med de ændrede klappingsregler har været ”uændrede udgifter” for havnene og at vejledningen er rettet ind herefter, jf det manglende vidensbaserede grundlag for de foreslåede ændringer.

Det har ofte været hævdet, at lystbådehavnene havde et opsparet klapbehov på 700.000 m³, som man ikke havde råd til at oprense med de gældende regler med dybdeforringelser i havnene til følge.

Det er en argumentation foreningen ikke kan acceptere. Er der et opsparet klappingsbehov må der tilsvarende være et opsparet beløb til håndtering af klappmaterialet, da behovet jo hele tiden har været kendt og beløb til oprensning jo løbende skal hentes via havneafgifterne. Er havneafgifterne for små til at håndtere materialet må de naturligvis sættes i vejret efter princippet om at forureneren selv skal betale for oprydning.

De problemstoffer vi taler om stammer i udpræget grad fra skibene selv – TBT, kobber, diuron, irgarol og i betydelig grad også PAH.

Havnene lever af at tilbyde roligt og sikkert ophold for skibe. Det indebærer også at havnebassiner optræder som områder, hvor der sker bundfældning af materialer, der transporteres rundt af vandet. Det må derfor være havnenes ansvar at skaffe sig af med det bundfældede materiale på forsvarlig vis og havnenes ansvar selv at skaffe økonomien hertil gennem brugerafgifter i havnene.

Foreningen køber ikke argumenter om, at forureningen kommer udefra til havnene og at de ikke selv skal tage ansvar for oprensning på miljømæssig forsvarlig vis. Det foreliggende forslag til lempede klappingsbestemmelser er et knæfald for den argumentation med betydelig merbelastning af havmiljøet til følge.

Vandrammedirektivet og miljømålsloven

Effekterne af klapping er omfattet af EU's vandrammedirektiv og hermed den danske miljømålslov. Miljømålsloven og vandrammedirektivet tillader ikke forværring af tilstanden i vandområderne. Miljømålslovens §11 siger at forringelse af tilstanden af

alle overfladevandområder skal forebygges og at der ikke må ske øget direkte eller indirekte forurening af overfladevand.

De danske havområder opfylder i dag ikke målsætningerne – hverken de nugældende amtslige eller de fremtidige efter miljømålsloven – som følge af forekomsten af TBT i koncentrationer, der medfører uønskede økologiske effekter (tydeligst udbredt imposex hos flere arter af havsnegle).

Det er foreningens opfattelse, at forslaget til ændret klapvejledning vil medføre en klar merbelastning af havmiljøet, idet betydeligt større mængder af især TBT og kobber vil blive dumpet fra de hotspots, som havnene udgør.

Massebalanceovervejelser, der viser at der ligger betydeligt større TBT-mængder i havbunden end i havnene og at klapning derfor kun tilfører mindre ekstra mængder er ikke i overensstemmelse med kravene i vandrammedirektivet og miljømålsloven. Mertilførsel er ikke forebyggelse og eksisterende niveauer af TBT, der medfører økotoksikologiske effekter i havmiljøet, kan aldrig berettige til at man tager koncentrerede havnesedimenter og hælder dem tilbage i havet. Håndterbare kilder til forureningen må naturligvis i stedet stoppes.

Øvrige bemærkninger

Under overskriften Prøvetagning står der, at ”Antallet af prøver skal dog altid tilpasses arealet af det eller de områder, der ønskes oprenset.” hvorledes denne tilpasning tænkes at ske vejledes der ikke om, hvilket dog ellers må være formålet med netop en vejledning.

Det bør samtidigt præciseres under den overskrift, at prøvetagningen ikke må tilrettelægges således, at forureningen i særligt belastede områder – hotspots – kan ”fortyndes” væk såvel i prøvetagningen som den praktiske håndtering af havbundsmaterialet.

Under overskriften Den fysiske påvirkning anføres at ved vurdering af klappladsens egnethed skal det vurderes i hvor høj grad havbundsmaterialet svarer til materialet på klappladsen. Det kan undre hvorfor man skal foretage en sådan vurdering idet man gennem mange år er gået bort fra den oprindelige ide om at klappe sand på sand og ler på ler for at sikre at klapmaterialet forblev på klappladsen. I stedet har man i mange år klappet mere ud fra et princip om at klapmaterialet skulle transporteres væk fra klappladsen.

Under overskriften Tilsyn og overvågning er en del nyttige bemærkninger fra tidligere udkast udgået i det foreliggende udkast. Efter foreningens opfattelse bør de atter indføjes.

Foreningen skal afslutningsvis bemærke at en miljømæssigt forsvarlig håndtering af klapningsproblematikken indebærer, at aktionsniveauet for især TBT og kobber sænkes betydeligt, at kg-grænserne fjernes og at der bruges ressourcer på at frembringe et vidensbaseret dansk grundlag til fastlæggelse af aktionsniveauerne fremover.

Med venlig hilsen

Henning Mørk Jørgensen